

Úloha velitele průzkumného svazku a G-2 v procesu řízení operace

Tento článek je reakcí na negativní poznatky z aplikace role velitele průzkumného svazku a náčelníka G-2, které se projevují na cvičeních štábů pozemního vojska. O co zde zhruba jde?

Podstatou problému je skutečnost, že s přechodem na novou organizační strukturu štábů operačního i taktického stupně a snahou přiblížit se ve štábní práci armádám NATO, došlo k významným změnám v rozdělení funkčních povinností mezi jednotlivými odbory, odděleními a skupinami.

Byla potlačena úloha tak zvaných „odborných náčelníků“, ze kterých se stali „poradci“ náčelníka G-3. Současně s tím ale došlo k potvrzení úlohy velitele svazu (svazku či útvaru), který jako jediný velí všem svým podřízeným velitelům vševojskových i odborných svazků a útvarů.

Změnila se organizace a chybí znalost jak v nové struktuře velení řídit boj. Přes řadu konzultací v zahraničí a skutečnost, že desítky důstojníků již studovaly na vojenských školách armád NATO, jsou poznatky o práci štábů v armádách NATO často neuspořádané a mnohdy jen povrchní.

Proto došlo také k dílčím nepochopením podstaty práce štábu. Známe rozhodovací proces používaný v armádách NATO. Známe i některé metody a postupy jejich práce. Ale ani zdaleka neznáme přesnou náplň práce jednotlivých funkcionářů. A tak je pro mnohé skutečnost, že velitelé odborných svazků a útvarů nově vystupují i v úloze nám dříve známých „odborných náčelníků“, obrovským překvapením. Velitelé nejsou pouze veliteli svazku nebo útvaru, ale dostávají i další úkoly. Jsou i nejvyššími funkcionáři a odborníky ve své oblasti a jako takoví úzce spolupracují se štábem nadřízeného stupně při přípravě i v průběhu vedení boje. A tak se mnozí velitelé najednou cítí zaskočení tím, že nejsou u svého svazku či útvaru, a přitom za něj odpovídají.

Pouhé zdůrazňování skutečnosti, že takto je to také ve štábech armád NATO ale nestačí k objasnění a pochopení této změny. Je zapotřebí objasnit velitelům úlohu jejich zástupce, který vykonává funkci velitele místo něj v době jeho nepřítomnosti. A proto je zcela jedno jestli velitel svazku pracuje na štábu nadřízeného stupně a zástupce velí, nebo je tomu obráceně. Tito velitelé zpravidla plánují úkoly pro svůj svazek na nadřízeném štábu v období plánování boje a v období jeho vedení potom velí bezprostředně svému svazku. Na nadřízeném štábu je potom obvykle jeho schopný zástupce.

To ovšem neplatí na velitele průzkumného svazku nebo útvaru. Ten má mezi uvedenými veliteli specifické postavení, vyplývající z obsahu zpravodajské činnosti a skutečnosti, že plní pouze její jednu část. **Zpravodajská činnost se dělí na zpravodajskou přípravu operace a průzkum.** Zatímco zpravodajskou přípravu operace řeší náčelník G-2, úkoly průzkumu řeší velitel průzkumného svazku nebo útvaru. Velitel je tedy pouze odborníkem na průzkum. Nemůže se tedy stát to, že například funkce náčelníka O-2 na štábu 7.mb je degradována na úkol vyhodnocení terénu a velitel průzkumného praporu má veliteli brigády

připravovat záměr protivníka a veškeré podklady, které v armádách NATO zpracovává S-2.

To, co bylo uvedeno, platí rovněž i o řízení zpravodajské činnosti. Týká se to ale především vševojskových velitelů svazů, svazků, útvarů a jejich náčelníků G-2. V armádách NATO velitel svazu (svazku či útvaru) nestanovuje úkoly průzkumu, ale prioritní požadavky na informace. Stanoví co a do kdy potřebuje znát o protivníkovi, terénu apod., neurčuje jak to učinit. Svého náčelníka G-2 má právě pro to, aby mu na základě zhodnocení výsledků průzkumu připravil závěry o situaci protivníka a připravoval formulaci požadavků na informace. Velitel průzkumného svazku mu zajišťuje správnou organizaci průzkumu k zjišťování potřebných zpráv o protivníkovi.

Z uvedeného vyplývá, že náčelník odboru G-2 je částí mozku velitele, který se zabývá především hodnocením protivníka. Rozsah jeho činnosti je však mnohem širší. Řeší úkoly zpravodajské přípravy operace vcelku. Připravuje veliteli návrh prioritních požadavků na informace, zpracovává je na další požadavky na informace, provádí sběr informací o protivníkovi od podřízených svazků, prostoru zpravodajského zájmu, provádí jejich vyhodnocení, připravuje závěry o situaci protivníka a vytváří obraz jeho možností (varianty činnosti protivníka). Spolupracuje (je zodpovědný) s G-3 a dalšími důstojníky štábu při hodnocení prostoru operace (bojové činnosti). Podílí se na zpracování operačního rozkazu a přílohy B - „zpravodajská činnost“.

Velitel průzkumného svazku odpovídá za organizaci průzkumu u vlastního průzkumného svazku. Spolupodílí se na zpracování přílohy B operačního rozkazu - „zpravodajská činnost“. Na základě požadavků velitele na informace stanovuje úkoly pro průzkum vlastním podřízeným útvarům a řídí průzkum v průběhu boje. Zabezpečuje sběr zpráv od průzkumných orgánů a připravuje odpovědi na požadavky velitele na informace, které byly zjištěny.

Charakter a náplň práce obou funkcionářů je zcela rozdílný. Lze to uvést na příkladu požadavku velitele „odhalit záměr použití druhého sledu protivníka - kdy bude použit“.

Požadavek musí rozpracovat nejprve G-2. Nejdříve vyhodnotí možnosti a záměr protivníka. Potom stanoví prostory, ve kterých lze získat informace potvrzující nebo vyvracející jím předpokládaný záměr. Těchto prostorů je vždy více a on z nich vybere některé rozhodující, čímž stanoví prostory zvláštní pozornosti. Pro tyto prostory stanoví jaké informace v nich mají být získány a zapracuje vše do nařízení pro zpravodajskou činnost - přílohy B. V průběhu boje potom je připraví jako doplňkový rozkaz pro velitele průzkumného svazku.

Velitel průzkumného svazku na základě takto stanoveného úkolu rozhodne jakými silami a prostředky splní stanovený úkol a k tomu vydá rozkaz. Zasazené průzkumné orgány vůbec nebudou zjišťovat záměr použití druhého sledu protivníka, ale budou zjišťovat konkrétní počet, typ techniky protivníka, jeho činnost v určitém čase a místě a tyto údaje hlásit. Údaje od jednotlivého průzkumného orgánu přitom jsou jen částí odpovědi na zadaný požadavek. Teprve doplněním s dalšími údaji mohou dát odpověď typu „50 tanků se přesunuje směrem ...“, kterou velitel průzkumného svazku (útvaru) hlásí veliteli cestou G-2.

A zde je opět místo G-2, který vyhodnocuje získané informace ze všech zdrojů, vyhodnocuje je a vytváří závěry o činnosti protivníka. Sleduje jak jsou plněny nařízení velitele k získávání odpovědí na jeho požadavky na informace a připravuje návrhy veliteli

na další požadavky. Celý cyklus se neustále opakuje a průběžně zabezpečuje nepřetržitou informaci velitele.

Lze na tomto místě oponovat, že je na rozhodnutí velitele jak bude pracovat jeho štáb. Ano, ale to bude pracovat dnes podle toho či onoho náčelníka, příště podle jiného velitele? Může tak být, protože štáb se vždy přizpůsobuje svému veliteli, respektive velitel si přizpůsobuje svůj štáb k obrazu svému.

Ale to, co uvádím já, s tím nemá nic společného. Velitel dělostřeleckého svazku může být velitelem dělostřelectva svazu, stejně jako velitel ženijního svazku a podobně. Velitel průzkumného svazku ale není zpravodajským důstojníkem v plném slova smyslu, tím je vždy G-2. Tento velitel řeší pouze část zpravodajské činnosti - průzkum, a v tom je rozdíl jeho funkce proti dělostřelcům, ženistům a jiným specialistům.

Proto je to tak zavedeno v organizačních strukturách štábů armád NATO. Proto je na štábu náčelník G-2. Rozdíl oproti minulému pojetí práce G-2 není v tom, že za něj řeší najednou vše velitel průzkumného svazku. Rozdíl je v tom, že G-2 a velitel průzkumného svazku řeší svoji část zpravodajské činnosti a navzájem se doplňují. Velitel průzkumného svazku tím získává plnou svobodu v rozhodování o použití vlastních průzkumných orgánů a současně i zodpovědnost za svá rozhodnutí. A to je také to nejdůležitější.

Ještě jedna věc mě znepokojuje. Na štábech podřízených svazků a útvarů jsou neustále používány dokumenty s nesprávnými pojmy. Je to již několik let, co zmizel pojem „zpravodajské zabezpečení“. Přesto na některých štábech je příloha rozkazu takto označovaná, místo správného názvu „zpravodajská činnost“. V obsahu přílohy se objevují úkoly pro průzkum a podobně. Je to dáno tím, že uvedené dokumenty byly špatně přeloženy z amerického FM 101-5. To se dá ale napravit, musí se však chtít. Nesmí se narážet na stanovisko „máme to tak natištěno, je to hodné papíru a je škoda to nevyužít“ a jiné argumenty. Pokud takové argumenty převládnu, štáb si na něco takového zvykne, a potom je to již těžké napravovat.

Základním problémem, který v AČR zůstává, je správné stanovení funkčních povinností jako základ štábní práce. Nestačí jen opisovat cizí předpisy, jak se již stalo. Je nutno zvažovat, nač má pozemní vojsko, jaké jsou jeho možnosti, a co je schopno dělat. Podle toho řešit úkoly, navrhovat předpis pro štábní práci a zpracovávat metodiky práce štábů. Bohužel v AČR má v současnosti opisování předpisů armád NATO přednost.

Závěrem chci zdůraznit, že uváděný problém lze napravit zcela jednoduše. Zastavit se, zamyslet se nad tím, co potřebujeme řešit. Nejprve objasnit lidem, co se od nich požaduje. To nelze ale činit povrchně tak, jak tomu doposud.

Pokud si myslíme, že studiem hlavních funkcionářů v zahraničí lze vše vyřešit, tak se asi mýlíme. Vlastní zpracovatelé částí předpisů, metodik a dalších dokumentů mají mnohdy staré vzdělání, případně žádné, a ti jsou mnohdy tvůrci nesmyslů vinou špatných překladů a dalších chyb. Lze to odstranit tím, že tito lidé dostanou nejprve příležitost se naučit jak to má být. Pochybují ovšem, že velitel svazku nebo náčelník odboru nebo oddělení má čas učit své podřízené jinak než na úkolech. A potom jim stále chybí znalost teorie. To umožní pouze škola.

Jsou velitelé, kteří to pochopili. Posílají lidi ke studiu a využívají i produkce Vojenské akademie. Nakonec skripta pplk. Ing. Hanouska „Velení v armádách NATO“ z katedry vojenského zpravodajství, zpracované v roce 1997 jsou u vojsk velmi dobře známé.

Snažíme se přispět k řešení aktuálních problémů. konzultacemi k objasnění úlohy vojenského zpravodajství a velení v armádách NATO, které byly využity štábem 4.brn.

Naše pomoc platí i v tom, že byl námi distribuován k vojskům návrh předpisu „Zpravodajská činnost na taktickém stupni“ a je k dispozici na všech štábech svazků. Jsou v něm uvedeny vzory dokumentů, které je možno využít. Rovněž byly distribuovány skripta pplk. Hanouska „Zpravodajská příprava bojiště NATO“ a mjr. Ing. Kandráče „Průzkum v armádě USA“. V nejbližší době vyjdou inovovaná a doplněná skripta pplk. Ing. Hanouska „Velení v armádách NATO“, která opět rádi zašleme na vaše štáby.

* * *

Nabízíme své síly a konzultace tomu, kdo to myslí s armádou vážně. Můžeme pomoci objasnit jak to dělají v armádách NATO. Vycházíme z toho, že spolupráce s jinými armádami NATO vychází z pochopení toho jak to dělají oni. Nejde tedy o opisování, ale o pochopení. Proto nechceme a nebudeme nikdy pracovat na pouhém překladatelství a opisování jiných předpisů do vlastních předpisů AČR, což si mnozí (a bohužel i důstojníci generálního štábu) představují jako řešení problémů.

Vyskytují se úvahy, že budeme armádou kuchtíků, protože NATO má tanků dost...

V diskusích zazní leccos. Není to ale reálné. I NATO nám totiž říká, že po určité době musíme být schopni se bránit sami. „Musíte nám vytvořit podmínky – pokud by se válka odehrávala na vašem území –, abychom vám vůbec mohli přijít na pomoc,“ připomíná Brusel.

*Generálporučík Ing. Jiří Šedivý, náčelník GŠ AČR,
MF Dnes 17. 6. 1998.*